

AMERIKAANS GOUD

*De ultieme 'Eagle' collectie
vanaf de Goldrush in Californië tot de Grote Depressie*

HET BELGISCHE MUNTHUIS

10 Dollar Liberty Head (met motto)

© Het Belgische Munthuis MMXIX

Tekst: H. Oberendorf

AMERIKAANS GOUD

1. DE NIEUWE WERELD	4
2. GEVECHT VOOR ONAFHANKELIJKHEID	6
3. 1792 - DE 'EAGLE' WORDT GEBOREN	9
4. DE GOUDKOORTS SLAAT TOE:	11
A. DE AMERIKAANSE MUNTHUIZEN	
B. DOUBLE EAGLE'S	
5. DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG	14
A. IN GOD WE TRUST	
6. DE INDIAN HEAD	16
A. DE HELE INDIAN HEAD EAGLE	
B. DE HALVE EN KWART INDIAN HEAD EAGLE	
7. HET VERBOD OP GOUD	19
A. ZWARTE DONDERDAG - BEURSKRACH	
B. DE GROTE DEPRESSIE IN 1933	
8. DE DUURSTE MUNTEN TER WERELD.....	21

1. DE NIEUWE WERELD

De Nieuwe Wereld die Christoffel Columbus in 1492 onder Spaanse vlag ontdekte, was alleen maar nieuw vanuit een Europees gezichtspunt. Voordat Columbus op het toneel verscheen, leefden inheemse volkeren al duizenden jaren op het Amerikaanse continent. In de vijftiende eeuw bezat Amerika met de Azteken en de Inca's, twee van de grootste beschavingen ter wereld.

Na de dood van Columbus begonnen geharde en hardvochtige dienaren van de Spaanse Kroon met de onderwerping van Centraal- en Zuid-Amerika. Hernan Cortes veroverde het Rijk van de Azteken in Mexico. Hij nam met een kleine legermacht hun hoofdstad Tenochtitlán in. De stad heet tegenwoordig Mexico City. Bij de inname van de stad viel een kolossale hoeveelheid goud in Spaanse handen. Vroeg in de jaren 1530 veroverde Francisco Pizarro het rijk van de Inca's in Peru. In slechts enkele tientallen jaren beheersten de Spanjaarden twee van de grootste beschavingen ter wereld

met bij benadering 20 miljoen inwoners. Al het goud dat de Azteken en Inca's over lange perioden in de tijd hadden bijeengebracht, werd spoedig naar het Spaanse moederland overgebracht. In 1560 controleerde Spanje het grootste deel van Zuid-Amerika, Centraal Amerika, Florida en Cuba.

De Spanjaarden waren in het begin van de 17de eeuw de baas in Zuid-Amerika. Dat dwong Franse, Nederlandse, Zweedse en Engelse kolonisten die in die tijd naar de Nieuwe Wereld kwamen, hun aandacht op het noorden te richten. Aan het einde van de 17de eeuw was het grootste deel van Noord-Amerika verdeeld tussen de Engelsen en de Fransen. Uiteindelijk verdreven de Engelsen de Fransen van het continent in de Frans-Engelse oorlog van 1754 tot 1763.

De Amerikaanse gebieden werden verdeeld tussen Spanje en Groot-Brittannië, vanaf dan de twee grootste koloniale mogendheden in de Amerika's.

▲ *De Spaanse ontdekkingsreiziger en veroveraar Vasco Núñez de Balboa eist in 1513 de kust van Panama - de Stille Oceaan - op voor Spanje. Panama eert ook vandaag nog deze Spaanse ontdekkingsreiziger in de naam van zijn munteenheid die Balbao heet.*

5 Dollar Liberty Head (met motto)

2. GEVECHT VOOR ONAFHANKELIJKHEID

De verhouding tussen Groot-Brittannië en zijn Amerikaanse kolonies kwam in de jaren 60 en 70 van de 18de eeuw steeds meer onder druk te staan. De kolonies verzetten zich hardnekkig tegen het opleggen van belastingen door de Britten en tegen de controle op hun handel. Op 4 juli 1776 verklaarden 13 Noord-Amerikaanse kolonies zich onafhankelijk van Groot-Brittannië. Op deze verklaring volgde de Amerikaanse Bevrijdingsoorlog. Die sleepte zich voort tot oktober 1781 met de Britse overgave na de slag bij Yorktown. In 1783 erkende Groot-Brittannië met het verdrag van Versailles de onafhankelijkheid van zijn vroegere Amerikaanse kolonies. Die sloten zich officieel aaneen tot de Verenigde Staten van Amerika.

Muntslag in het koloniale Amerika

De Europese ontdekkingsreizigers en kolonisten introduceerden de betaling in munten in Noord- en Zuid-Amerika. De Europese kolonisten brachten die mee uit hun moederlanden. In de Spaanse kolonies Mexico en Peru werden enorme hoeveelheden goud

en zilver gedolven. De Spaanse kolonisten richtten er al spoedig Munthuizen op om deze rijkdommen om te kunnen zetten in grote hoeveelheden munten. Muntmeesters kregen de opdracht om deze munten zo snel mogelijk tegen zo laag mogelijke kosten te produceren. Dat zorgde voor het slaan van erg ruwe stukken. We kennen die als 'Spaanse matten' ('Cobs' in het Engels). Pas tegen het einde van de late 18de eeuw werden ze vervangen door munten die door machines werden geslagen.

▲ *De verklaring van de onafhankelijkheid door John Trumbull*

Het doek beeldt 42 van de 56 ondertekenaars uit van de Onafhankelijkheidsverklaring. De vijf personen op de voorgrond zijn John Adams, Roger Sherman, Robert R. Livingstone, Thomas Jefferson en Benjamin Franklin. Dit vijfkoppige comité presenteert zijn ontwerptekst van de Onafhankelijkheidsverklaring aan het Congres.

De zilveren Reaal van Achten werd geslagen in Mexico en Peru. De machinaal geslagen munt was de meest populaire munt in heel koloniaal Noord- en Zuid-Amerika. Hij heette de Spaans-Amerikaanse Dollar. Naast deze populaire Spaans-Amerikaanse Dollar, circuleerden in de Nieuwe Wereld

ook munten die kolonisten uit andere Europese landen mee hadden genomen. Men gebruikte naast de Britse Ponden, Shillings en Pence ook Nederlandse Leeuwendaalders als wettelijk betaalmiddel. Deze buitenlandse munten werden op een ingewikkelde manier met elkaar verrekend.

◀ *De Reaal van Achten werd wijd en zijd gebruikt in Europa, de beide Amerika's en in het verre Oosten. Tegen het einde van de 18de eeuw was de munt de belangrijkste handelsmunt van de wereld. De 'Founding Fathers' van de Verenigde Staten gebruikten deze populaire Spaans-Amerikaanse munt als voorbeeld voor hun eigen muntslag na de onafhankelijkheid. Ze maakten de eerste zilveren dollar van de USA even groot en van hetzelfde zilveragehalte als een Reaal van Achten. Velen zijn bovendien van mening dat het symbool voor de dollar - \$ - afkomstig is van de Reaal van Achten. Volgens dit gezaghebbende standpunt stelt de S in het dollarsymbool het lint voor dat om de pilaar gedraaid zit op de keerzijde van de Reaal. De I van het dollarteken zou dan de pilaar zelf voorstellen.*

2 1/2 Dollar Liberty Head

3. 1792 - DE 'EAGLE' WORDT GEBOREN

Op 2 april 1792 nam het Amerikaanse Congres de eerste Muntwet aan van de Verenigde Staten. De wet voorzag in de stichting van een Munthuis in Philadelphia, in 1792 nog de hoofdstad van de V.S. De munt van het land werd de Dollar. Deze was decimaal ingedeeld, 1 Dollar was gelijk aan 100 Dollarcenten. De Amerikanen namen de populaire Spaans-Amerikaanse Dollar als voorbeeld voor hun eigen Dollars en niet het Britse Pond. Dat is te begrijpen omdat ze net een lange oorlog om hun onafhankelijkheid achter de rug hadden met de Britten. De meeste Amerikanen hadden in het algemeen een hekel aan alles wat Brits was.

De naam is 'Eagle'

Thomas Jefferson was in 1776 de belangrijkste opsteller van de Verklaring van Onafhankelijkheid. Deze invloedrijke staatsman zorgde ervoor dat de Amerikaanse zeearend het embleem van het nieuwe land werd. De adelaar moest ook op de Amerikaanse munten staan. De hoogste

gouden munt van \$10 ging een 'Eagle' heten. De lagere gouden waardes werden bekend als 'Halve Eagles' (\$5) en 'Kwart Eagles' (\$2,5).

De Amerikaanse zeearend (witkoparend) als nationaal embleem

De Amerikaanse zeearend (witkoparend) is inheems in Noord-Amerika. Het lange leven van de vogel, zijn koelbloedige moed, grote kracht en majestueuze voorkomen deden hem afsteken tegen de andere vogels van de V.S. Als hij zweeft boven hoge bergen in de grandiositeit van de natuur, lijkt hij ongebonden en vrij. Hij vormde een passend symbool voor de idealen van vrijheid en zelfbestemmingsrecht, zoals die waren opgenomen in de Grondwet van de V.S.

Er was dus veel te zeggen voor deze arend als het nationale symbool. Toch was er ook verzet tegen deze keuze. Benjamin Franklin, medestichter van de V.S., betreurde de keuze. Hij stelde dat de arend een opportunistisch dier was dat liever voedsel stal van andere

▲ *Portret Benjamin Franklin*

kleinere vogels dan zelf op jacht te gaan. Hij liet zich zelfs verjagen door een zangvogeltje dat niet groter was dan een mus. Franklin had liever de kalkoen als nationaal symbool gezien. Hij merkte op dat deze vogels onverschrokken Engelse

soldaten in hun rode jassen aanvielen als ze het waagden hun erf te betreden.

De muntwet van 1792 schreef voor dat de adelaar moest voorkomen in het ontwerp van alle gouden en zilveren munten van

de V.S. Rond 1795 sloeg de Munt van Philadelphia in kleine hoeveelheden alle muntsoorten die in de wet waren genoemd.

2 1/2 - 5 - 10 Dollar Liberty Head

4. DE GOUDKOORTS SLAAT TOE

Op 24 januari 1848 vond James W. Marshall goud op een grondstuk in Californië van de Zwitser John A. Stutter. De mannen werden partners in de goudwinning op het terrein. Het nieuws over de goudvondst lekte spoedig uit. Het verspreidde zich snel. Vele duizenden gelukszoekers trokken naar Californië. Velen zegden hun baan op en verpandden hun bezittingen om de reis te kunnen betalen. In 1849 kwamen ongeveer 80.000 fortuinzoekers naar Californië. Sommige kwamen zelfs vanuit Europa, China en Australië. Ze worden naar het jaartal 'forty-niners' genoemd.

a. De Amerikaanse Munthuizen

Vanaf 1849 kwam er veel goud uit Californië op de Amerikaanse markt. De regering besloot om een grote hoeveelheid van dit edelmetaal om te zetten in munten. Philadelphia bleef de hoofdstad voor de Amerikaanse muntslag. Munten in Philadelphia geslagen, hebben geen muntteken. In de negentiende eeuw werd het aantal Munthuizen in de V.S. uitgebreid.

1 Dollar Liberty Head

Al in 1838 waren in Charlotte in Noord-Carolina, Dahlonega in Georgia en New Orleans in Louisiana munthuizen gesticht. Charlotte gebruikte een C als muntteken, Dahlonega een D en New Orleans een O. Charlotte en Dahlonega sloegen uitsluitend gouden munten van het goud dat al lang voor 1849 in hun buurt werd gevonden. De Munt van New Orleans werd opgericht

omdat in de haven van de stad veel goud uit Mexico binnenkwam. Deze drie munthuizen sloten hun deuren in 1861, het jaar dat de Amerikaanse Burgeroorlog uitbrak. De Munt van New Orleans is na de burgeroorlog in 1879 weer open gegaan tot 1909. De Munt van San Francisco werd in 1854 opgericht om de toevloed van goud uit California om te zetten in munten. Hij sloeg het muntteken S

op zijn munten en is nog steeds actief. De Munt van Denver begon in 1863. Zijn muntteken is ook een D. Munten vóór 1861 met het muntteken D komen uit Dhalonega, munten met een D na 1863 komen uit Denver. De Munt van Denver is ook nog steeds in bedrijf.

b. Double Eagle's

Als gevolg van de ontdekking van goud in Californië in 1849, werden twee nieuwe denominaties aan de Amerikaanse munten toegevoegd, de gouden muntstukken van \$1 en \$20. Vooral het \$20 stuk moest veel goud in munten omzetten. Hij woog tweemaal zoveel als een 'gewone' Eagle. De waarde was US \$20. Hij heette dan ook een Dubbele Eagle. Tussen 1849 en 1933 (toen de Amerikaanse economie instortte en president Roosevelt het privébezit van goud verbood) gaf Amerika vele varianten uit van Dubbele Eagles (\$20), Eagles (\$10), Halve Eagles (\$5) en Kwart Eagles (\$2,5).

20 Dollar Double Eagle Liberty Head Type 1

20 Dollar Double Eagle St. Gaudens

20 Dollar Double Eagle Liberty Head Type I

5. DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG

In 1861 brak de Amerikaanse Burgeroorlog uit tussen de Noordelijke Staten van de V.S en de Zuidelijke. Er zijn meerdere redenen voor dit grootste interne conflict van de Verenigde Staten. In het Noorden waren de meeste mensen voor de afschaffing van de slavernij in het Zuiden niet. De Zuidelijken dachten dat hun plantages die de ruggengraat vormden van hun economie, niet konden bestaan zonder slavenarbeid. Ook politiek waren er tegenstellingen. In Noord-Amerika waren er meer aanhangers van de Republikeinse partij, in Zuid-Amerika was de Democratische partij sterk. In het Noorden was de industrie in opkomst terwijl die in het conservatieve en veel agrarischere Zuiden achterbleef. In 1865 werd deze slachtpartij tussen broeders besloten met de overwinning van het Noorden op het Zuiden.

► *In 1861 brak de Amerikaanse Burgeroorlog uit tussen de Noordelijke Staten van de V.S. en de Zuidelijke.*

a. In God we Trust

Als gevolg van de toegenomen religieuze stemming tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865), verscheen na jaren van oorlog en ellende het motto 'IN GOD WE TRUST' op de Amerikaanse munten, waarmee gehoor werd gegeven aan de toegenomen behoefte tot steun en bescherming. De Minister van Financiën, Salmon P. Chase, maakte zich hier sterk voor. Na de oorlog werd in 1866 'IN GOD WE TRUST' toegevoegd aan de Dubbele Eagle, de Eagle en de Halve Eagle. Toen in 1907 en 1908 Eagles en Dubbele Eagles zonder deze vermelding verschenen, ontstond onmiddellijk een publieke rel. Sinds 1955 staat 'IN GOD WE TRUST' verplicht op alle Amerikaanse munten en papiergeld. In 1956 werd 'IN GOD WE TRUST' officieel het nationale motto van de V.S.

▲ 10 Dollar Liberty Head (met motto).

► 'IN GOD WE TRUST' motto.

6. DE INDIAN HEAD

a. De Hele Indian Head Eagle

In 1907 ontwierp Augustus Saint-Gaudens een nieuw portret voor de Eagle-munten op initiatief van President Roosevelt die meer artistieke ontwerpen voor de Amerikaanse munten wenste. Hij maakte een portret naar links van een Indiaanse prinses met een traditionele veren hoofdtooi voor de voorzijde. Ook ontwierp hij een nieuwe afbeelding van een adelaar voor de keerzijde. Die beeldde hij staand af en plaatste het Latijnse motto 'E PLURIBUS UNUM' (uit velen een) op de keerzijde. Het Amerikaanse Congres nam dit motto in 1782 aan als verwijzing naar het samengaan van de originele 13 Britse kolonies als een natie. De 'Indian Head' Eagle van Saint-Gaudens bleef in circulatie van 1907 tot het einde van de gouden munten van de V.S. in 1933. De munt verscheen in 1907 zonder het motto 'IN GOD WE TRUST', net als de Dubbele Eagle van de medailleur. Dat veroorzaakte grote publieke ophef. In 1908 werd het weer ingevoerd, links van de adelaar op de keerzijde. Er bestaan dus twee versies van de Indian Head Eagle:

de 1907-1908 zonder en de 1908-1933 met 'IN GOD WE TRUST' motto.

b. De Halve en Kwart Indian Head Eagle

De gerenommeerde beeldhouwer Bela Lyon Pratt kreeg in 1907 de vererende opdracht een nieuwe gouden Halve Eagle en Kwart Eagle te ontwerpen. Hij gebruikte hetzelfde ontwerp voor de Halve en de Kwart Eagle. Hij zette op de voorzijde het portret van een Indianenopperhoofd met een traditionele hoofdtooi. De keerzijde kreeg een adelaar in rust. Heel bijzonder en uniek is dat hij de beeltenissen liet verzinken in de oppervlakte van de munten. Pratts verzonken Indian Head Halve en Kwart Eagles kwamen voor het eerst uit in 1908. Ze zijn met onderbrekingen geslagen tot 1929, het jaar van de beurskrach van Wallstreet.

▲ *De Hele Indian Head Eagle uit 1907. Ontworpen door Augustus Saint-Gaudens.*

▶ *De Kwart Indian Head Eagle uit 1914. Ontworpen door Bela Lyon Pratt.*

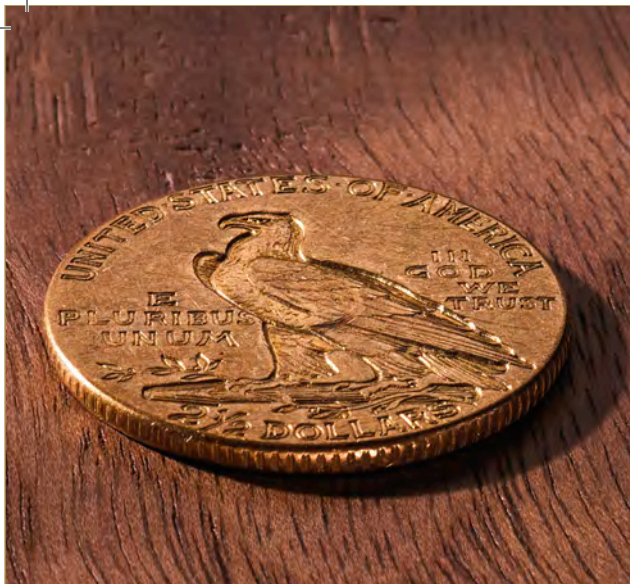

10 Dollar Indian Head (zonder motto)

2 1/2 Dollar Indian Head

7. HET VERBOD OP GOUD

a. Zwarte Donderdag: 24 oktober 1929, Beurskrach van New York

In de twintiger jaren van de twintigste eeuw verheugden de Verenigde Staten zich in een hoogconjunctuur. De koersen van aandelen stegen tot ver boven de werkelijke waarde van de stukken. In de loop van 1929 begon de economie terug te lopen. Op donderdag 24 oktober 1929 ontstond paniek op de Beurs van New York. Veel aandelen daalden dramatisch in waarde. Aandeelhouders verloren in een dag hun totale vermogen. Banken vielen om. Kleine aandeelhouders waren hun spaarcenten kwijt. De trend zette zich door in de komende dagen en ook in de jaren erop volgend.

Pas in 1932 werd het diepste punt bereikt. Met de Beurskrach van Zwarte Donderdag 24 oktober 1929 begon de Grote Depressie van de dertiger jaren. Het goud dat in het begin van de jaren 1930 beschikbaar was, werd tot 1933 alleen gebruikt voor de Eagles en de Dubbele Eagles.

b. De Grote Depressie in 1933

De Grote Depressie leidde ertoe dat het grootste deel van de Amerikanen in 1932 arm was. Zij kozen de democraat Franklin Delano Roosevelt tot President. Roosevelt kwam met zijn New Deal. De financiële wereld en vooral de banken kwamen onder streng toezicht van de regering te staan. Een van de onderdelen van het nieuwe beleid was het stopzetten van het slaan van gouden munten. Amerikanen mochten geen goud bezitten. Gouden munten moesten tegen een vastgestelde vergoeding ingeleverd worden en werden omgesmolten. Het zo verkregen goud werd in goudstaven omgezet, die als basis voor de staatshuishouding moesten dienen. Mensen mochten alleen enkele gouden munten behouden in hun muntverzamelingen. De Dubbele, Hele, Halve en Kwart gouden Eagles verdwenen in 1933 als circulatiemunten. Dit maakt de vandaag nog te verkrijgen originele munten heel bijzonder.

► *Kranten berichten over de beurskrach van New York (Wallstreet).*

20 Dollar Double Eagle St. Gaudens

8. DE DUURSTE MUNTEN TER WERELD

De Dubbele Eagle van 1933

Roosevelts besluit had grote gevolgen voor de laatste muntslag van de gouden Amerikaanse 20 dollar munten, de Dubbele Eagles. De Munt van Philadelphia sloeg de jaargang 1933, net nadat het decreet van de President van kracht werd. De munten zijn nooit uitgebracht. In 1937 werd de hele oplage omgesmolten. Twee exemplaren werden in de nationale muntcollectie opgenomen.

De overlevenden

In 1944 deed een Amerikaanse journalist onderzoek naar geruchten onder muntverzamelaars dat er nog een 1933 Dubbele Eagle bestond. De Amerikaanse Geheime Dienst speurde op dit verhaal zeven Dubbele Eagles 1933 op. Ze waren vermoedelijk gestolen door George McCann, kassier van de Amerikaanse Munt. Hij heeft ze waarschijnlijk verkocht aan Israël Switt, een juwelier in Philadelphia. Switt verkocht ze door aan privéverzamelaars. De teruggevonden munten zijn vernietigd.

De Dubbele Eagle 1933 van de Koning

Koning Faroek van Egypte was een gepassioneerde muntverzamelaar. Hij kocht een paar dagen voordat de diefstal van McCann werd ontdekt, een Dubbele Eagle uit 1933. Zijn ministers kregen zonder problemen een exportvergunning voor de munt van het Amerikaanse Ministerie van Financiën. Latere pogingen van het Ministerie om de munt terug te halen, mislukten. Faroek werd in 1952

▲ *Koning Faroek van Egypte (1920-1966).*

Faroek was van 1936 tot 1952 Koning van Egypte en Soedan. Hij verzamelde op grote schaal munten, postzegels en veel andere kostbaarheden zoals Fabergé-eieren. Een groot deel van zijn bezittingen, inclusief zijn 1933 Dubbele Eagle, zijn na zijn afzetting in 1952 verkocht.

afgezet. Zijn Dubbele Eagle 1933 werd op een openbare veiling verkocht. De munt verdween na de veiling meer dan 40 jaar uit het zicht.

De legale Dubbele Eagle 1933

In 1966 arresteerde de Amerikaanse Geheime Dienst de Britse munthandelaar Stephen Fenton voor het bezit van de Farook Dubbele Eagle. De zaak werd geschikt. De munt werd overgedragen aan de Amerikaanse regering. Het Ministerie van Financiën vaardigde een speciaal document uit dat de munt voor het eerst sinds 1933 een wettig betaalmiddel maakte. Op 30 juli 2002 werd de munt geveild. Een anonieme bidder kocht hem voor \$7.590.020. De \$20 van dit bedrag is de nominale waarde van de munt. Dat was tot dan toe het hoogste bedrag dat voor een gouden Amerikaanse munt betaald was op een veiling. In augustus 2005 deelde de Geheime Dienst mee dat ze nog eens 10 authentieke Dubbele Eagles uit 1933 had teruggehaald van de familie van Israël Switt. Ze worden onder maximale beveiliging bewaard in Fort Knox.

▲ *Het United States Bullion Depository in Fort Knox. Het Amerikaanse publiek leverde vanaf 1933 enorme hoeveelheden goud en gouden munten in. Het Amerikaanse Ministerie van Financiën bouwde dit pakhuis op Fort Knox in Kentucky voor de opslag van het goud. In WOII bewaarde dit depot de goudreserves van verschillende Europese landen, waaronder België.*

De duurste munt ter wereld

De lijst van duurste munten ter wereld wordt aangevoerd door een zilveren Amerikaanse Dollar uit 1794. Deze 'Flowing Hair' Dollar is de eerste officiële munt van de V.S. In 2013 bracht hij \$10.016.875 op. De 'Farook' 1933

Dubbele Eagle bezet sindsdien de tweede plaats. Onder de duurste munten ter wereld bevinden zich ook nog een zilveren Dollar met jaartal aanduiding 1804, geveild voor \$4.140.000 in 1999. Een zilveren Amerikaanse 'Nickel', een munt van 5 Dollarcent, uit 1913 is verkocht voor \$3.737.500. Van de gouden Dubbele Eagle 1907 met hoog reliëf zijn maar 24 stuks geslagen omdat het productieproces te moeilijk was. Een exemplaar is verkocht voor \$2.990.000. De prijzen van werkelijk zeldzame munten stijgen nog steeds. De limiet lijkt nog niet bereikt.

▲ *De 'Flowing Hair' Dollar*